

Дело, 1992. – 360 с.

6.Капустянський П.З. Мотивація праці персоналу в сучасних умовах (організаційно-управлінський аспект). – К.: ПП КДЗУ, 2007. – 154 с.

7.Колот А.М. Мотивація персоналу. – 2-ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 340 с.

8.Питула О.В. Мотиваційні механізми та їх використання у сфері підприємництва. – Львів: ІРД, 2003. – 212 с.

9.Стредвик Джон. Управление персоналом в малом бизнесе. – СПб.: Нева, 2003. – 282 с.

10.Уткин Э.А. Мотивационный менеджмент. – М.: ЭКМОС, 1999. – 185 с.

11.Економіка підприємства / За заг. ред. С.Ф.Покропівного. – К.: КНЕУ, 2000. – 518 с.

*Отримано 17.04.2008*

УДК 332.33 : 504.03 (477.72)

Т.В.АНОПРИСНКО, Я.В.ДАНИЛОВА

*Харківський національний аграрний університет ім. В.В.Докучаєва*

### **ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ У НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ (на прикладі м.Скадовська Херсонської області)**

Розглядається питання впливу екологічних факторів на характер використання земельних ресурсів у населених пунктах.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку країни значну роль відіграють міста. Тому збереження в чистоті навколишнього середовища, його всебічна охорона, забезпечення екологічної рівноваги у природі і як результат еколого-безпечної життєдіяльності людей у містах – одне з найголовніших завдань держави і суспільства.

Проблеми екологічного стану земельних ресурсів в Україні досліджені в роботах В.Борисової, М.Лесечко, М.Ступеня, О.Драпіковського [1-4] та інших вчених. Однак, на наш погляд, проблема врахування впливу екологічних факторів на використання земельних ресурсів у населених пунктах розглянута недостатньо.

Метою дослідження є вивчення впливу екологічних факторів на використання земельних ресурсів у населених пунктах (на прикладі м.Скадовська Херсонської області).

Під екологічним фактором, або фактором навколишнього середовища, розуміють будь-яке природне явище чи якісний стан навколишнього середовища і його окремих компонентів [5]. Наприклад, до екологічних факторів належать такі умови та параметри навколишнього середовища, як рівень забруднення води, повітря, ґрунту (включаючи радіоактивне); наявність зелених масивів, привабливого ландшафту, наявність або відсутність поблизу смітників, наявність чи відсутність

поблизу промислових об'єктів тощо.

Екологічні фактори залежно від виду впливу поділяють на позитивні та негативні [6].

До негативних екологічних факторів належать усі наслідки прояву негативного впливу на навколишнє природне середовище. В основному це хімічне забруднення води, повітря, землі, псування чи знищення родючого шару ґрунту, знищення зелених насаджень тощо. До особливих видів такого негативного впливу відносять забруднення діоксанами, пестицидами, радіоактивне, шумове, електромагнітне та вібраційне.

До позитивних екологічних факторів належать наявність привабливого краєвиду або ландшафту, розташування поблизу з рекреаційними об'єктами, включаючи парки, сквери, водойми, наявність чистого повітря, незабрудненого ґрунту, а також відсутність промислових підприємств.

Як відомо, екологічні проблеми виникають саме тоді, коли неправильно здійснюється використання природних ресурсів, інтенсивна господарська діяльність застосовується без впровадження екологічно-безпечних технологій. Місто Скадовськ належить до міст з відносно високим ступенем освоєння території, високою компактністю населення, а також високим рівнем концентрації промисловості і розвитком курортно-рекреаційної зони.

Важливим фактором, який впливає на екологічну якість території є її екологічний стан. Оцінка екологічного стану здійснюється шляхом визначення концентрації забруднювачів у навколишньому середовищі, що визначає екологічну якість території. У результаті проведеного аналізу було визначено показники, які впливають на екологічну якість території м.Скадовська, це: атмосферне й акустичне забруднення. Для оцінки екологічного стану території застосовано інтегральний індекс, який враховує показники екологічних факторів (атмосферне й акустичне забруднення).

*Атмосферне забруднення.* На рівень атмосферного забруднення впливають промислові підприємства й інтенсивний рух транспорту. Окрім того у місті на картографічну основу нанесені санітарно-захисні зони, екологічну якість території яких можна прирівняти до відповідних значень ГДК. Внаслідок того, що конфігурація ізолій ГДК не співпадає з межами оціночних районів, було визначено середньозважені концентрації сум шкідливих викидів в атмосферу:

$$Ei = \frac{(Pi^1 \cdot n_1) + (Pi^2 \cdot n_2) + \dots + (Pi^n \cdot n_m)}{100},$$

де  $Ei$  – середньозважений показник концентрації суми шкідливих викидів в атмосферу  $i$ -го району населеного пункту;  $\Pi i^1, \Pi i^2, \dots, \Pi i^n$  – частки площі  $i$ -го району, що мають різне значення ГДК (у %);  $n_1, n_2, \dots, n_m$  – відповідні значення ГДК.

На території м.Скадовська на основі вивчення та аналізу картографічних і ґрунтових матеріалів, а також натурного обстеження території було визначено 55 оціночних районів у межах існуючої і перспективної забудови.

Для розрахунку індексу рівня атмосферного забруднення у кожному оціночному районі застосовували формулу

$$E_{\text{ср}} i = \frac{Ei}{E_{\text{ср}}},$$

де  $Ei$  – показник рівня забрудненості в  $i$ -му районі;  $E_{\text{ср}}$  – середньозважений показник концентрації суми шкідливих викидів в атмосферу.

*Акустичне забруднення.* Принцип розрахунку індексу акустичного забруднення ( $Ezi$ ) аналогічний наведеному вище (припустимий рівень шуму прийнято 44 дБ)

$$Ezi = \frac{Ei}{E_{\text{ср}}},$$

де  $Ei$  — показник рівня акустичного забруднення в  $i$ -му районі;  $E_{\text{ср}}$  – середньозважений показник акустичного забруднення по місту.

Інтегральний індекс екологічної якості території ( $E$ ) – це середньозважене значення індексів акустичного і атмосферного забруднення. Коефіцієнти зважування встановлені експертним методом і становлять:

- атмосферне забруднення – 0,6;
- акустичне забруднення – 0,4.

Результати розрахунку рівня атмосферного та акустичного забруднення на території м.Скадовська можна згрупувати у три діапазони (табл.1).

Таблиця 1 – Оцінка екологічної якості території

Діапазон значень	Оціночні райони, що входять до діапазону
0,89 - 0,93	5-8,10,15,29,32,37,39
0,93 - 0,97	1-3,9,11-14,16, 17, 21, 28, 30, 31, 33, 36, 38,40
0,97 - 1,01	4,18-20,22-27,34,35,41-55.

На основі наведеного в табл.1 діапазону значень побудовано гістограму, яка наглядно показує рівень коефіцієнта екологічної якості території (рис.1).

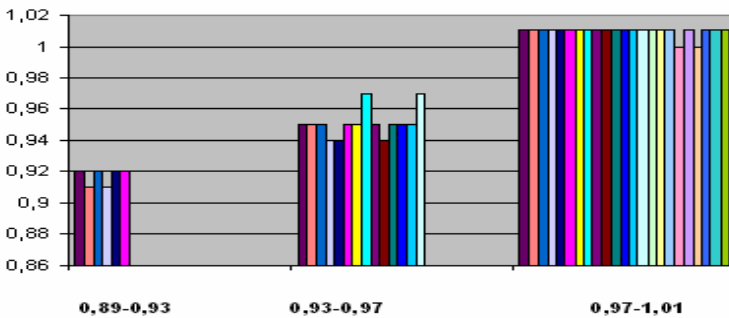


Рис.1 – Рівень коефіцієнта екологічної якості території.

Середній показник атмосферного забруднення на території м.Скадовська становить – 0,96. На рис.2 наведено гістограму, яка наглядно показує рівень викидів у кожному з оціночних районів міста і середній рівень забруднення.

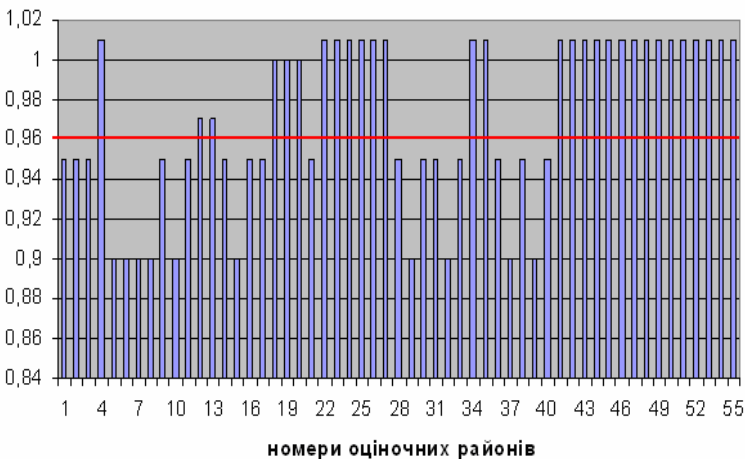


Рис. 2 – Рівень атмосферного забруднення у межах оціночних районів м.Скадовська Херсонської області

З гістограми (рис.2) видно, що перевищення середнього рівня забруднення спостерігається на території 4-го оціночного району, що зумовлено наявністю у ньому морського торговельного порту; 22,23,24,25,26,27 районів, як наслідок близькості хлібоприймального підприємства; 34,35 районів, на території яких знаходиться нафтобаза,

41-55 районів, що зумовлено наявністю харчосмакової фабрики в одному з районів і нафтозаправок на периферії міста.

За показниками акустичного забруднення складено гістограму, яка показує допустимий рівень шумів у кожному з оціночних районів міста (рис.3). Середній показник акустичного забруднення становить 0,95.

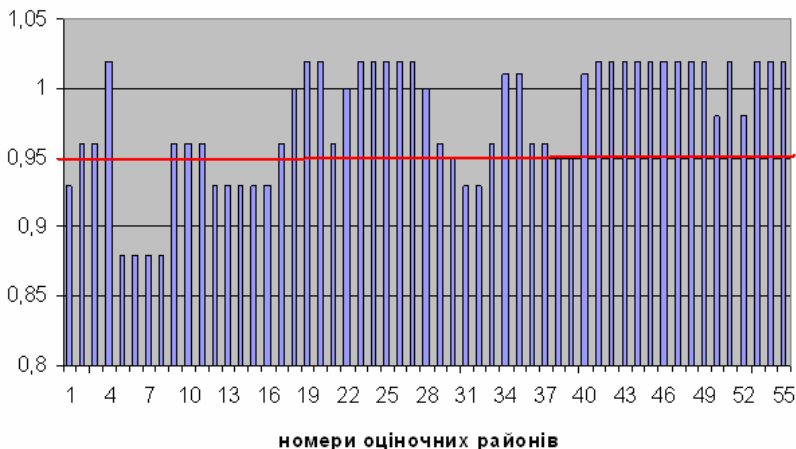


Рис.3 – Рівень акустичного забруднення у межах оціночних районів м.Скадовська Херсонської області

З гістограми (рис.3) видно, що середній рівень шумів значно перевищений на території того ж таки 4-го оціночного району, причиною чого є діяльність морського торговельного порту, а також районів 19, 20, 23-27, де знаходиться хлібоприймальне підприємство, районів 41-49 та 53-55 на периферії міста, де розташовані харчосмакова фабрика і нафтозаправки.

Аналізуючи графіки на рис.2, 3, слід зазначити, що атмосферне забруднення, як правило, завжди пов'язане з акустичним. Адже, якщо є підприємство, то його діяльність без шумів проходити не може.

Проаналізувавши ситуацію, видно, що ті чотири підприємства, які є на території міста, а саме: хлібокомбінат районного споживчого товариства, відкрите акціонерне товариство «Скадовська харчосмакова фабрика», ТОВ «Скадовськмлин» та Скадовська філія акціонерного товариства «Чумак», крім позитивних, створюють і екологічно-негативні фактори. Простежується забруднення частини навколишнього середовища як атмосферне, так і акустичне.

Одним із показників екологічної стабільності території м.Скадов-

ська є площа зелених насаджень, парків, скверів на одного мешканця. Користуючись даними про грошову оцінку земель м.Скадовська, можна навести такі показники (табл.2).

Таблиця 2 – Забезпеченість об'єктами відпочинку

№ п/п	Зони відпочинку	Площа, м <sup>2</sup> /чол.
1	Міські пляжі	8
2	Міські парки	10
3	Міські сквери	7
4	Лісопарки	12
5	Бульвари	7

Аналізуючи дані табл.2, можна зробити висновок, що рівень забезпечення населення об'єктами відпочинку достатньо високий. Але зважаючи на те, що влітку кількість населення збільшується за рахунок відпочиваючих, доцільним було б збільшити озеленення вулиць, облаштувати міські сквери та вести догляд за санітарно-захисними зонами навколо виробничих підприємств. Одним із актуальних питань, особливо гостро поставлених на території м.Скадовська, є питання захисту берегів.

У Скадовську проводиться відповідна робота щодо дотримання природозаповідного законодавства та виконання природоохоронних заходів. З цією метою не допускається будівництво у пляжній зоні й у прибережній акваторії стаціонарних споруд і КНС; встановлено заборону на внесення ядохімікатів та мінеральних добрив за допомогою авіації на відстані 2 км від узбережжя вглиб материка; проводиться озеленення зон рекреації.

Як бачимо, вплив екологічних факторів можна розглядати як один з найважливіших, а в деяких випадках – навіть як визначальний фактор, що впливає на вид дозволеного використання землі у містах, на правовий режим землекористування на територіях, які особливо охороняються. В цілому у м.Скадовську екологічна ситуація достатньо стабільна, але є фактори, які потребують особливого їх урахування. У північній та західній частинах міста наявність значної кількості складських приміщень, нафтобаз, харчосмакової фабрики є причиною підвищеного рівня атмосферного і акустичного забруднення, що робить небажаним використання цього району для житлового будівництва, розміщення рекреаційних та інших закладів громадського призначення. І навпаки, у південній і центральній частинах міста наявність пансіонатів, баз відпочинку, скверів, набережних і пляжів, відсутність потужних підприємств, створюють сприятливі умови для стабільної екологічної ситуації і є бажаними для розміщення як житлового фонду,

так і громадських, оздоровчих, природоохоронних закладів.

1.Борисова В.А. Економічне програмування відтворення природно-ресурсного потенціалу // ЕК-ка АПК. – 2003. – №4. – С.3.

2.Лесечко М.Д. Вдосконалення використання земель населених пунктів в умовах ринку. – Львів: Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. управління при Президенті України, 2004. – 238 с.

3.Ступень М.Г. Використання земель населених пунктів / ЛАДУ. – 2000. – 359 с.

4.Драпівський О., Дехтяренко Ю. Регулювання земельних відносин у місті. – К.: Основи, 1997. – 193 с.

5.Дорогунцов С.І., Ніколаєнко Т.С. Оцінка земельно-ресурсного потенціалу України і проблеми забезпечення його ефективного використання. – К.: РВПС України НАН України, 1999. – 82 с.

6.Манько А.П. Грошова оцінка земель: екологічні чинники // Землевпорядний вісник. – 2004. – №4. – С.84-85.

Отримано 22.05.2008

УДК 332.12 (477)

К.А.МАМОНОВ, канд. экон. наук

*Харьковская национальная академия городского хозяйства*

### **ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЛОГИКО-СМЫСЛОВОГО ПОДХОДА К СИСТЕМНО-ПОЛИДИМЕНСИОНАЛЬНОМУ ОПИСАНИЮ ПРОЦЕССА ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА**

Выполнено теоретическое обобщение и приводится новое видение методологических подходов к решению научной проблемы формирования финансового потенциала региона, направленного на обеспечение сбалансированного развития регионов на основе мобилизации финансовых ресурсов и их оптимального распределения за приоритетными направлениями устойчивого развития регионов.

Актуальность данной работы обусловлена тем, что глубокие региональные диспропорции в социально-экономическом и экологическом развитии Украины обуславливают необходимость разработки научных положений региональной политики устойчивого развития Украины. Весомой составляющей такой политики является финансовый инструментарий в виде финансового потенциала, который является наиболее действенным и эффективным способом обеспечения сбалансированного развития социальной, экономической и экологической сфер региона путем регулирования финансовых взаимоотношений между ними.

Решению этой важной проблемы посвящено ряд фундаментальных работ [1-3], в которых рассматривался широкий круг вопросов проблематики устойчивого развития регионов, формирования и реали-